

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

22 juni 2026

WETSVOORSTEL

**betreffende de menselijke resten
die behoren tot de collecties
van de federale wetenschappelijke instellingen**

Amendementen

Zie:

Doc 56 **0336/ (2024/2025):**

001: Wetsvoorstel door de heer Bayet c.s.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

22 juin 2026

PROPOSITION DE LOI

**relative aux restes humains
appartenant aux collections
des établissements scientifiques fédéraux**

Amendements

Voir:

Doc 56 **0336/ (2024/2025):**

001: Proposition de loi de M. Bayet et consorts.

04010

Nr. 1 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Opschrift

De woorden “betreffende de menselijke resten die behoren tot de collecties van de federale wetenschappelijke instellingen” **vervangen door de woorden** “*betreffende menselijke stoffelijke overschotten die behoren tot de collecties van de federale wetenschappelijke instellingen*”.

VERANTWOORDING

Het opschrift moet stroken met de ethische aanpak van de wetgever. Het gebruik van de term “menselijke stoffelijke overschotten” maakt duidelijk dat de tekst betrekking heeft op overleden personen en niet op verzamelobjecten.

N° 1 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Intitulé

Remplacer les mots “relative aux restes humains appartenant aux collections des établissements scientifiques fédéraux” **par les mots** “*relative aux dépouilles humaines appartenant aux collections des établissements scientifiques fédéraux*”.

JUSTIFICATION

L'intitulé doit refléter l'approche éthique adoptée par le législateur. L'utilisation du terme “dépouilles humaines” affirme clairement que le texte concerne des personnes décédées et non des objets de collection.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 2 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Beschikkend gedeelte

In alle artikelen aangaande:

- de desaffectatie uit het openbaar domein;
- de voorwaarden voor teruggave;
- de besluitvormingsprocedures;

telkens de volgende wijziging aanbrengen:

- de woorden “menselijke resten” **vervangen door de woorden “menselijke stoffelijke overschotten”;**
- het woord “restitutie” (wanneer het betrekking heeft op die stoffelijke overschotten) **vervangen door het woord “repatriëring”.**

VERANTWOORDING

Dit amendement strekt ertoe een onsamenhangendheid in de tekst weg te werken:

- “restitutie” verwijst juridisch gezien naar een goed;
- “repatriëring” stemt overeen met de menselijke aard van de stoffelijke overschotten.

Het gaat erom de samenhang te waarborgen tussen:

- de terminologie,
- de strekking van de tekst,
- de hedendaagse ethische normen.

N° 2 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Dispositif

Dans tous les articles relatifs:

- à la désaffectation du domaine public;
- aux conditions de retour;
- aux procédures de décision;

remplacer systématiquement:

- **les mots “restes humains” par les mots “dépouilles humaines”;**
- **le mot “restitution” (lorsqu’il vise ces dépouilles) par le mot “rapatriement”.**

JUSTIFICATION

Cet amendement vise à éviter une incohérence interne du texte:

- “restitution” renvoie juridiquement à un bien;
- “rapatriement” correspond à la nature humaine des dépouilles.

Il s’agit d’assurer une cohérence entre:

- la terminologie,
- la finalité du texte,
- et les standards éthiques contemporains.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 3 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 2 tot 9

De woorden “menselijke resten” telkens vervangen door de woorden “menselijke stoffelijke overschotten”.

VERANTWOORDING

De term “menselijke resten”, die wetenschappelijk van inslag is, kan ontmenselijkend overkomen. De term “menselijke stoffelijke overschotten” is passender gelet op: 1) de waardigheid die overledenen toekomt; 2) het funeraire aspect van de beoogde teruggave; en 3) de ethische draagwijdte en de herdenkingsgerichtheid van de tekst.

Dit amendement strekt ertoe de samenhang te waarborgen met de doelstelling van de tekst, namelijk de repatriëring van overleden mensen organiseren; het gaat niet om een overbrenging van goederen.

N° 3 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 2 à 9

Remplacer chaque fois les mots “restes humains” par les mots “dépouilles humaines”.

JUSTIFICATION

Le terme “restes humains” relève d’un vocabulaire scientifique et peut apparaître déshumanisant. Le terme “dépouilles humaines” est plus approprié au regard: 1) de la dignité due aux personnes décédées; 2) de la dimension funéraire du retour envisagé; et 3) de la portée éthique et mémorielle du texte.

Cet amendement vise à assurer une cohérence avec l’objectif du texte, qui est d’organiser le rapatriement de personnes décédées, et non le transfert de biens.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 4 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 2

De bepaling onder 2° vervangen door:

“2° “menselijke stoffelijke overschotten”: elk menselijk lichaam of deel daarvan dat wordt bewaard in de collecties van de federale wetenschappelijke instellingen, ongeacht de staat van bewaring of de ouderdom ervan;”

VERANTWOORDING

Via een expliciete definitie: 1) kan elke juridische dubbelzinnigheid worden voorkomen; 2) kan de rechtszekerheid van de regeling worden gewaarborgd; en 3) kunnen alle vormen van stoffelijke overschotten (botten, fragmenten enzovoort) erin worden opgenomen. Tegelijk blijft de gebruikte terminologie respectvol.

N° 4 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 2

Remplacer le 2° par ce qui suit:

“2° “dépouilles humaines”: tout corps humain, ou partie de celui-ci, conservé dans les collections des établissements scientifiques fédéraux, indépendamment de son état de conservation ou de son ancienneté;”

JUSTIFICATION

Une définition explicite permet: 1) d’éviter toute ambiguïté juridique; 2) d’assurer la sécurité juridique du dispositif; et 3) d’intégrer toutes les formes de dépouilles (ossements, fragments, etc.) tout en conservant une terminologie respectueuse.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 5 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 3

De woorden “restitutie en teruggave van menselijke resten aan een Staat voor funeraire doeleinden” **vervangen door de woorden** “*repatriëring van menselijke stoffelijke overschotten aan een Staat voor funeraire, herdenkings- of culturele doeleinden*”.

VERANTWOORDING

Het doel van dit amendement is tweeledig.

1. de terminologie afstemmen op de term “repatriëring”, die voor menselijke stoffelijke overschotten passender is dan “restitutie”;
2. erkennen dat die teruggaves niet enkel een funerair maar ook een cultureel en een herdenkingsdoel hebben, alsook een historische erkenning inhouden.

N° 5 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 3

Remplacer les mots “la restitution et le (du) retour de restes humains [...] à des fins funéraires” **par les mots** “*le (du) rapatriement de dépouilles humaines [...] à des fins funéraires, mémorielles ou culturelles*”.

JUSTIFICATION

Cet amendement poursuit un double objectif:

1. harmoniser la terminologie avec le terme rapatriement, plus approprié que “restitution” pour des dépouilles humaines;
2. reconnaître que ces retours ne sont pas uniquement funéraires, mais aussi mémoriels, culturels et liés à la reconnaissance historique.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 6 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 9/1 (*nieuw*)

Een artikel 9/1 invoegen, luidende:

“Art. 9/1. De menselijke stoffelijke overschotten zoals bedoeld in deze wet worden met eerbied, waardigheid en in overeenstemming met de internationaal erkende ethische beginselen behandeld.”

VERANTWOORDING

De tekst moet expliciet worden verankerd in het mensenrechtenraamwerk en een louter administratieve benadering moet worden voorkomen.

N° 6 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 9/1 (*nouveau*)

Insérer un article 9/1 rédigé comme suit:

“Art. 9/1. Les dépouilles humaines visées par la présente loi sont traitées avec respect, dignité et conformément aux principes éthiques reconnus au niveau international.”

JUSTIFICATION

Il convient d’ancrer explicitement le texte dans le cadre de droits humains et d’éviter une approche purement administrative.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 7 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 9/2 (*nieuw*)

Een artikel 9/2 invoegen, luidende:

“Art. 9/2. Wanneer een verzoek tot repatriëring van menselijke stoffelijke overschotten wordt ingediend door of met de steun van een Staat van herkomst, wordt het beginsel van repatriëring erkend, behoudens naar behoren gemotiveerde materiële onmogelijkheid.”

VERANTWOORDING

Het HOME-project beveelt aan de repatriëring te vergemakkelijken wanneer een verzoek daartoe wordt ingediend, alsook geen buitensporige belemmeringen in stand te houden.

Dit amendement keert de huidige logica om, geeft een duidelijk politiek signaal aan de verzoekende staten (met name de DRC) en maakt komaf met het argument van administratieve blokkering.

N° 7 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 9/2 (*nouveau*)

Insérer un article 9/2 rédigé comme suit:

“Art. 9/2. Lorsqu’une demande de rapatriement de dépouilles humaines est introduite par un État d’origine, ou avec son soutien, le principe du rapatriement est reconnu, sauf impossibilité matérielle dûment motivée.”

JUSTIFICATION

Le projet HOME recommande de faciliter le rapatriement lorsqu’une demande est introduite et de ne pas maintenir des obstacles excessifs à celui-ci.

Cet amendement inverse la logique actuelle, envoie un signal politique clair aux États demandeurs (notamment la RDC) et met fin à l’argument de blocage administratif.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 8 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 9/3 (*nieuw*)

Een artikel 9/3 invoegen, luidende:

“Art. 9/3. De repatriëring van de menselijke stoffelijke overschotten wordt georganiseerd in nauw overleg met de Staat van herkomst. Die Staat ziet er overeenkomstig zijn interne procedures op toe dat de betrokken gemeenschappen en afstammelingen worden geraadpleegd.”

VERANTWOORDING

Het HOME-rapport benadrukt de soevereiniteit van de staten van herkomst, de noodzaak om gemeenschappen en afstammelingen te raadplegen en de bemiddelende rol van de staten in deze processen.

Dit amendement voorkomt dat België eenzijdig voorwaarden oplegt, erkent de culturele en gemeenschapsgebonden dimensie van de repatriëring en biedt het proces rechtszekerheid.

N° 8 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 9/3 (*nouveau*)

Insérer un article 9/3 rédigé comme suit:

“Art. 9/3. Le rapatriement des dépouilles humaines est organisé en concertation étroite avec l’État d’origine. Celui-ci veille, selon ses procédures internes, à la consultation des communautés et des descendants concernés.”

JUSTIFICATION

Le rapport HOME insiste sur la souveraineté des États d’origine, la nécessité d’impliquer communautés et descendants et le rôle de médiation des États dans ces processus.

Cet amendement permet d’éviter que la Belgique impose unilatéralement des modalités, de reconnaître la dimension culturelle et communautaire du rapatriement, et de sécuriser juridiquement le processus.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 9 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 9/4 (*nieuw*)

Een artikel 9/4 invoegen, luidende:

“Art. 9/4. De menselijke stoffelijke overschotten zoals bedoeld in deze wet mogen in geen geval worden verhandeld.”

VERANTWOORDING

Het HOME-rapport behelst de uitdrukkelijke aanbeveling om menselijke stoffelijke overschotten niet in de handel te brengen.

Dit amendement strekt ertoe een fundamenteel ethisch beginsel te bevestigen, het Belgische recht in overeenstemming te brengen met de internationale normen en misbruik in de toekomst te voorkomen.

N° 9 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 9/4 (*nouveau*)

Insérer un article 9/4 rédigé comme suit:

“Art. 9/4. Les dépouilles humaines visées par la présente loi ne peuvent faire l’objet d’aucune transaction commerciale.”

JUSTIFICATION

Le rapport HOME recommande explicitement que les restes humains soient mis hors commerce.

Cet amendement affirme un principe éthique fondamental, aligne le droit belge sur les standards internationaux et évite toute dérive future.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 10 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 9/5 (*nieuw*)

Een artikel 9/5 invoegen, luidende:

“Art. 9/5. De daadwerkelijke repatriëring van de menselijke stoffelijke overschotten wordt geregeld in een bilaterale overeenkomst tussen de Belgische Staat en de Staat van herkomst, waarin de nadere regels worden uiteengezet. In beginsel worden de repatriëringskosten gedragen door de Belgische Staat.”

VERANTWOORDING

Het HOME-rapport beveelt aan om gebruik te maken van bilaterale overeenkomsten, alsook om de kosten te laten dragen door België.

Dit amendement strekt ertoe een concrete grondslag te leggen voor de tenuitvoerlegging, alsook praktische belemmeringen te voorkomen en de internationale geloofwaardigheid van België te vergroten.

N° 10 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 9/5 (*nouveau*)

Insérer un article 9/5 rédigé comme suit:

“Art. 9/5. Le rapatriement effectif des dépouilles humaines est organisé dans le cadre d’un accord bilatéral entre l’État belge et l’État d’origine, précisant les modalités pratiques. Les coûts liés au processus de rapatriement sont, en principe, pris en charge par l’État belge.”

JUSTIFICATION

Le rapport HOME recommande le recours à des accords bilatéraux ainsi que la prise en charge des coûts par la Belgique.

Cet amendement donne une base concrète à la mise en œuvre, évite les blocages pratiques et renforce la crédibilité internationale de la Belgique.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)

Nr. 11 van mevrouw **Mutyebele Ngoi c.s.**

Art. 9/6 (*nieuw*)

Een artikel 9/6 invoegen, luidende:

“Art. 9/6. De Belgische Staat steunt het herkomstonderzoek van de bewuste menselijke stoffelijke overschotten in samenspraak met de Staten van herkomst, inzonderheid door wetenschappelijke projecten en internationale partnerschappen te financieren.”

VERANTWOORDING

Het HOME-project hecht veel belang aan herkomstonderzoek, wetenschappelijke samenwerking en passende financiering van die werkzaamheden.

Dit amendement strekt ertoe de wet in te bedden in een gedegen wetenschappelijke benadering, willekeurige beslissingen te voorkomen en een blijvende samenwerking aan te knopen met de betrokken landen.

N° 11 de Mme **Mutyebele Ngoi et consorts**

Art. 9/6 (*nouveau*)

Insérer un article 9/6 rédigé comme suit:

“Art. 9/6. L’État belge veille à soutenir la recherche de provenance des dépouilles humaines concernées, en collaboration avec les États d’origine, notamment par le financement de projets scientifiques et de partenariats internationaux.”

JUSTIFICATION

HOME insiste fortement sur la recherche de provenance, la coopération scientifique et le financement adéquat de ces travaux.

Cet amendement permet d’ancrer la loi dans une approche scientifique solide, d’éviter des décisions arbitraires et de construire une coopération durable avec les pays concernés.

Lydia Mutyebele Ngoi (PS)
Hugues Bayet (PS)
Dimitri Legasse (PS)
Christophe Lacroix (PS)